

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2007
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

- A.** Όταν βρισκόμασταν κοντά στο στόμιο έτοιμοι να ανέβουμε και έχοντας υποστεί όλες τις άλλες δοκιμασίες, ξαφνικά είδαμε από ψηλά και εκείνον και κάτι άλλους – σχεδόν οι πιο πολλοί από αυτούς ήταν τύραννοι· ήταν, όμως και μερικοί απλοί πολίτες, από εκείνους που είχαν διαπράξει μεγάλα κακουργήματα – αυτούς, ενώ νόμιζαν πια ότι είναι η ώρα να ανέβουν, δεν τους δεχόταν το στόμιο, αλλά άρχισε να μουγκρίζει κάθε φορά που δοκίμαζε να ανέβει κάποιος από εκείνους που ήταν αδιόρθωτα κακοήθεις ή κάποιος που δεν είχε τιμωρηθεί όπως του άξιζε. Εκείνη, λοιπόν, τη στιγμή κάτι άνδρες, έλεγε, άγριοι, όλο φωτιά, που βρίσκονταν εκεί κοντά και ήξεραν τι σημαίνει το μουγκρητό, άλλους, αφού τους άρπαξαν από τη μέση, τους πήραν από εκεί, όμως τον Αρδιαίο και κάποιους άλλους αφού τους έδεσαν μαζί και τα χέρια και τα πόδια και το κεφάλι, τους έριξαν καταγής και τους μαστίγωσαν άγρια και άρχισαν να τους σέρνουν έξω, κοντά στο δρόμο, ξεσκίζοντας τους επάνω στα αγκάθια των ασπαλάθων· και σε όσους περνούσαν κάθε τόσο από εκεί, εξηγούσαν για ποιους λόγους τους μεταχειρίζονται έτσι και ότι τους κουβαλούσαν, για να τους ρίξουν στον Τάρταρο.
- B1.** Οι ποινές που εκτελούνται είτε στον Άδη είτε στον Επάνω Κόσμο παρουσιάζονται από τον Πλάτωνα σε πολλά σημεία των έργων του ως πράξεις όχι εκδίκησης αλλά σωφρονισμού των άλλων εξάλλου, γι' αυτό στην αφήγηση για τον Αρδιαίο οι βασανιστές εκθέτουν σε κοινή θέα τους εγκληματίες που έχουν βασανίσει. Ποινές είναι οι τιμωρίες (σωματικές, χρηματικό πρόστιμο, στέρηση ελευθερίας με τη φυλάκιση κ.ά.) που επιβάλλονται στο άτομο για κάποια παράβαση των νόμων. Οι ποινές στοχεύουν όχι στην εκδίκηση προς τον ένοχο αλλά στην απόδοση δικαιοσύνης και την προστασία του κοινωνικού συνόλου, με τη σωφρονιστική τιμωρία για πράξεις που έγιναν και για την πρόληψη μελλοντικών παρανομιών. Γι' αυτό κρίνεται αναγκαία από τον Πλάτωνα η τιμωρία για τα βαριά εγκλήματα να είναι τόσο σκληρή και τόσο μεγάλης διάρκειας, ώστε να λειτουργήσει αποτρεπτικά για τους υπολοίπους. Έτσι, μέσα από τη φράση: «**ἤδη χιλιοστὸν ἔτος εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον**» βλέπουμε ότι ο Αρδιαίος, επειδή στην επίγεια ζωή του είχε διαπράξει δύο από τα πιο στυγερά εγκλήματα, σκότωσε δηλαδή το γέροντα πατέρα του (πατροκτονία) και το μεγαλύτερο αδερφό του (αδελφοκτονία), μάλλον για να καταλάβει την εξουσία και ως άρχοντας με απόλυτη εξουσία διέπραξε και άλλα βαρύτερα εγκλήματα (**πολλά τε καὶ ἀνόσια εἰργασμένος**), γι' αυτό και η τιμωρία του κρατούσε χίλια χρόνια - και μάλιστα δεν είχε λήξει, παρόλο που ο ίδιος με κάποιους άλλους ετοιμαζόταν να βγει από το στόμιο, για να αρχίσει η διαδικασία της μετενσάρκωσης του (**οἰομένους ἀναβήσασθαι**).

Επίσης, από τη φράση: «**οὐκ ἔδεχετο τὸ στόμιον, ἀλλὰ ἐμυκάτο ὅποτε τις τῶν οὕτως ἀνιάτως ἔχόντων εἰς πονηρίαν ἢ μὴ ἱκανῶς δεδωκὼς δίκην ἐπιχειροῖ ἀνιέναι**» και στη φράση «και ὅτι εἰς τὸν Τάρταρον ἐμπεσοῦμενοι ἄγοιντο» παρατηρούμε ὅτι αυτοὶ που δεν ἔχουν τιμωρηθεῖ επαρκῶς δεν εἶναι δυνατό να μετενσαρκωθῶν και εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ σκληρότητα των βασανιστηρίων στα οποία υποβάλλονται. Παρακάτω δίνεται παραστατικὰ ἡ εἰκόνα της διαπόμευσης του Αρδιαίου και ὁσων ἄλλων βαρύνονταν με αποτρόπαια εγκλήματα. Αφού τους ἔβγαλαν ἀπὸ το στόμιο:

- τους ἔδεσαν τα χέρια, τα πόδια και το κεφάλι
- τους ἔριξαν κατάχαμα και τους ἔγδαραν
- τους ἔσερναν πάνω στα ασπάλαθια με τα μακριὰ, μυτερὰ και σκληρὰ ἀγκάθια, ὅπως ξαίνουν το μαλλί πάνω στο λινάρι
- τους ἀφησαν παράμερα κοντὰ στο δρόμο, για να τους βλέπουν οι περαστικοὶ και τέλος
- τους πήγαν και τους ἔριξαν στον Τάρταρο (στο χάσμα που βρισκόταν στο βάθος της γης, πιο βαθιὰ ἀπὸ τον Ἄδη, στην ἀβυσσο της αἰώνιας τιμωρίας).

Συμπερασματικὰ, βλέπουμε ὅτι για ὀρισμένους κανένα βασανιστήριο δεν ἦταν ἀρκετὸ για να ἐξιλεωθῶν για τις πράξεις τους, ὁπότε καταδικάζονταν σε αἰώνια τιμωρία.

B2. Ο Πλάτωνας, μιλώντας για μεγάλους ἀμαρτωλοὺς, ἐννοεῖ τους τυράννους, «**σχεδὸν τι αὐτῶν τοὺς πλείστους τυράννους**», και μάλιστα τους χαρακτηρίζει ως «**ἀνιάτως ἔχοντες εἰς πονηρίαν**». Αυτοὶ εἶναι οι ἀμετανόητοι για τα βαριὰ εγκλήματα τους ἢ ἐκεῖνοι που δεν εἶναι δυνατό να ἐξιλεωθῶν για τα ἀνοσιουργήματά τους· αυτοὶ στην πλειονότητα τους εἶναι τύραννοι, βασιλιάδες και δυνάστες (δηλαδὴ ἄρχοντες με ἀυταρχικὴ και ἀπόλυτη ἐξουσία), ἐπειδὴ ἔχουν τη δυνατότητα να διαπράττουν ἀδικίες και εγκλήματα καταπατώντας τους νόμους χωρίς να τιμωροῦνται, αφού ἔχουν στα χέρια τους ὅλες τις ἐξουσίες και δεν ἐλέγχονται ἀπὸ κανέναν. Επιπλέον, τα εγκλήματα δε διαπράττονται μόνο ἐναντίον ἀτόμων, ἀλλὰ ἔχουν κυρίως γενικὸ χαρακτήρα, εἶναι εγκλήματα ἐναντίον ολόκληρου του λαοῦ. Ἐτσι οι τύραννοι:

- καταλαμβάνουν και ἐπιβάλλουν την ἐξουσία με τη βία των ὀπλων (και δεν την παίρνουν με δημοκρατικὲς διαδικασίες), αφήνοντας πίσω τους συνήθως θύματα
- καταλύουν τις πολιτικὲς ἐλευθερίες και στεροῦν ἀπὸ το λαὸ βασικὰ δικαιώματα και
- χρησιμοποιοῦν τις φυλακίσεις, τους βασανισμοὺς, τις ἐκτοπίσεις, **ἀκόμα και** τις ἐκτελέσεις ως μέσα για την ἀντιμετώπιση ἐκείνων που ἀντιτίθενται στο καθεστῶς τους.

Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τυράννου στην ἐξιστόρηση του μύθου εἶναι ο Αρδιαίος, ο ὁποῖος στην ἐπίγεια ζωὴ του ἔχει διαπράξει δύο ἀπὸ τα πιο στυγερὰ εγκλήματα: σκότωσε το γέροντα πατέρα του και το μεγαλύτερο ἀδερφὸ του (ἀδελφοκτονία), μάλλον για να καταλάβει την ἐξουσία, ἐνὼ ως ἄρχοντας με ἀπόλυτη ἐξουσία διέπραξε και ἄλλα βαρῦτατα εγκλήματα (**πολλὰ τε και ἀνόσια εἰργασμένος**)· γι' αὐτὸ και ἡ τιμωρία του κρατοῦσε χίλια χρόνια - και μάλιστα δεν εἶχε λήξει (**οὐχ ἤκει, οὐδ' ἂν ἤξει δεῦρο** εἶπε ο ἕνας ἀπὸ τους δύο συνομιλητές), παρόλο που ο ἴδιος με κάποιους

άλλους ετοιμαζόταν να βγει από το στόμιο, για να αρχίσει η διαδικασία της μετενσάρκωσης του (**οιομένους αναβήσασθαι**).

B3. Σελ. 100: Η ιδεώδης πολιτεία ... και δεν πολυπραγμονεί.

B4. **ἔτος** : ετήσιος, επέτειος.
κατειδομεν : όψη, όραση
πλειστους : πλειοψηφία, πλεόνασμα
ἔδεχτο : δοχείο, αποδοχή
ἔμπεσούμενοι : πτώση, πτώμα

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. ΣΩΚΡ. Συνεπώς, το μάτι, αν πρόκειται να δει τον εαυτό του, πρέπει να στρέψει το βλέμμα σε κάποιο μάτι, και σε εκείνο το σημείο (του ματιού), στο οποίο τυχαίνει να ενυπάρχει η αρετή του ματιού· είναι, λοιπόν, αυτό, κατά κάποιο τρόπο, όραση;

ΑΛΚ. Έτσι (είναι).

ΣΩΚΡ. Άρα, λοιπόν, φίλε μου Αλκιβιάδη, η ψυχή, αν πρόκειται να γνωρίσει τον εαυτό της, πρέπει να στρέψει το βλέμμα σε κάποια ψυχή, και περισσότερο σε εκείνο το σημείο αυτής, στο οποίο ενυπάρχει η αρετή της ψυχής, δηλαδή η σοφία, και σε οτιδήποτε άλλο, το οποίο αυτό τυχαίνει να είναι όμοιο;

ΑΛΚ. Εμένα τουλάχιστον, έτσι μου φαίνεται Σωκράτη.

ΣΩΚΡ. Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι υπάρχει μέρος της ψυχής θεϊκότερο από αυτό, σχετικά με το οποίο υπάρχει και η γνώση και η φρόνηση;

ΑΛΚ. Δεν μπορούμε.

ΣΩΚΡ. Άρα αυτό το σημείο της μοιάζει με το θεό, και κάποιος, αν στρέψει το βλέμμα του σε αυτό και αν γνωρίζει κάθε τι το θεϊκό, δηλαδή και το θεό και τη φρόνηση, έτσι θα μπορούσε να γνωρίσει και τον εαυτό του καλύτερα.

Γ2. α. ιδεῖν : ιδέ
τυγχάνει : ἐτύγχανον
γνώσεσθαι : γνόντων/γνώτωσαν
εἰδέναι : εἰδῶμεν
ἔχομεν : ἔσχηκε

Γ2. β. ὄμματος : ὄμματι
τοῦτον : οὔτοι
ὄμοιον : ὁμοίοις
πᾶν : πάσης
φρόνησιν : φρόνεσι

Γ3. α. ιδεῖν : τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο μέλλει.
ἐγγιγνομένη : κατηγορηματική μετοχή από το τυγχάνει στο ἀρετή.
αὐτήν : αντικείμενο στο γνώσεσθαι.
ὄμοιον : κατηγορούμενο στο τοῦτο από το ὄν.
τό εἰδέναι : υποκείμενο στο ἔστιν.

- Γ3. β.** Ο λανθάνων υποθετικός λόγος βρίσκεται στις μετοχές βλέπων και γνούς με απόδοση το α ν γνοίη. Ο υποθετικός λόγος θα δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.
Ανάλυση του υποθετικού λόγου
Υπόθεση : εἰ βλέποι και γνοίη
Απόδοση : α ν γνοίη